



Necròpolis de Vilafruns

Balsareny

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Sector sud del terme municipal. Instal·lacions mineres de Vilafruns
Emplaçament Carretera de servei lateral de l'Eix del Llobregat (C-16z), al km 66 sortida a l'oest.
Alçada: 303

Coordenades:

Latitud: 41.84263
Longitud: 1.87851
UTM Est (X): 406892
UTM Nord (Y): 4632912

Classificació

Número de fitxa 08018 - 317
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Jaciment arqueològic
Estil / època: Medieval
Segle IX-XV
Estat de conservació Dolent
Notes de conservació: Església destruïda. Necròpolis pràcticament destruïda
Protecció Inexistent
Tipus de protecció: Inexistent
Número inventari CCAA 1437
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Privada
Titular: 6933001DG0363S0001ZF
Autoria de la fitxa Jordi Piñero Subirana
Data de registre de la fitxa: dl., 07/11/2022 - 10:08

Descripció

Restes molt malmeses de la necròpolis medieval que hi havia vora l'església de Santa Cecília de Vilaforns, uns 100 m al sud dels xalets de la colònia minera. Se'n conserva només una tomba, almenys que es pugui detectar a simple vista, mentre que l'antiga església romànica, com la resta de tombes, foren destruïdes amb l'ampliació de la carretera l'any 1984. La tomba conservada és visible en un talús al costat d'un camí i tan sols en queda la llosa superior.

La necròpolis es va localitzar al costat de les ruïnes de l'església i l'any 1962 fou excavada per Albert del Castillo. Concretament, va exhumar quatre tombes que consistien en fosses excavades a terra, amb lloses de coberta i sense protecció lateral. Tres d'elles tenien el cadàver mirant vers ponent (en direcció a la capella), mentre que l'altre mirava cap a tramuntana. Un dels enterraments (identificat com a tomba A) es distingia dels altres pel fet de tenir una pedra a cada costat del crani, cosa que li donava un aspecte antropomorf. A més, l'esquelet tenia les mans reposant sobre el pit. En la terra que cobria les sepultures s'hi van recollir alguns fragments de ceràmica grisa medieval, que Del Castillo va identificar amb la que es va trobar als forns de Casampons, a Berga.

Pel que fa l'antiga església, amb anterioritat a la seva destrucció definitiva ja només en quedaven uns munts de pedra que ni tan sols permetien refer-ne la planta.

Història

El topònim de Vilaforns data del segle XVII i s'ha generalitzat més modernament. La capella ja està documentada l'any 951 com a Santa Cecília de Balsareny; concretament, entre les propietats que en el precepte de Lluís Ultramarí són confirmades al monestir de Santa Cecília de Montserrat. En aquesta època consta també com a depenent d'un altre monestir. Així, l'any 990 en la butlla del papa Joan XV al monestir de Sant Pere de Rodes, entre els béns confirmats apareix "junt al castell de Balsareny i l'església de Santa Cecília amb el seu alou". Albert Benet (1984: 126) creu que aquesta aparent contradicció podria ser deguda a una redacció deficient de la butlla, en el sentit que Sant Pere de Rodes segurament posseïa un alou prop de l'església, però no l'església.

Santa Cecília no degué passar de capella rural. No en coneixem més notícies fins l'any 1685, una data en la que consta que encara tenia culte. Més endavant va quedar en ruïnes i així es trobava en el moment en què es van començar a construir les instal·lacions mineres a la dècada de 1930. Més endavant a la colònia minera s'aixecà una nova capella dedicada a Santa Bàrbara, patrona dels miners.

En fer-se els habitatges de la colònia l'església ja fou mutilada, i en el transcurs d'unes obres al complex industrial es van identificar un seguit de tombes que corresponien al cementiri de la capella. L'any 1962 Alberto del Castillo va excavar quatre tombes de la necròpolis, però el seu treball mai no s'arribà a publicar. Tanmateix, en el volum corresponent de la *Catalunya Romànica* els arqueòlegs Antoni Daura i Joan Galobart (1984: 126) presenten de manera resumida els resultats que va oferir aquesta excavació.

L'any 1984, amb motiu d'unes obres d'ampliació de la carretera, es van aterrar definitivament les restes dels murs que quedaven de l'església i també la majoria de tombes de la necròpolis.

Bibliografia

AUTORS DIVERSOS (1984). “Santa Cecília de Vilaforns (Balsareny)”, *Catalunya Romànica*, vol. XI “El Bages”, Barcelona, Fundació Enciclopèdia Catalana, p. 126.

AUTORS DIVERSOS (1978-79). *Història de Balsareny*. Grup d'Estudis Locals (G.E.L.). Treball inèdit al fons de la Biblioteca Popular de Balsareny.

CARRETÉ PARERA, Ramon (2010). *Noms de lloc, de casa i de persona de Balsareny*. Institut Cartogràfic de Catalunya, Barcelona, p. 111.

DAURA, Antoni; GALOBART, Joan (1984). “Necròpoli de Vilaforns (Balsareny)”, *Catalunya Romànica*, vol. XI “El Bages”, Barcelona, Fundació Enciclopèdia Catalana, p. 126-127.

DAURA, A.; GALOBART, J.; PIÑERO, J (1995). *L'arqueologia al Bages*. Manresa, Centre d'Estudis del Bages (Monogràfics; 15), p. 88.

FERNÁNDEZ, Jordi (1974). *Balsareny, guia turística*.

